

РАЗЛИЧНЕ ПЪСНЕ

МАТИЈЕ БАНА.

Друга свезка.

У БЕОГРАДУ.

Књигопечатњомъ Александра Андрића.

Рос. С. II 44/2.1

Рп Ср II 44/2.1

Рп 36/2

Рп 36

РАЗЛИЧНЕ ПЈЕСНЕ

МАТИЈЕ БАНА.

Друга свезка.

У БЕОГРАДУ.

Књигопечатњомъ Александра Андрића.

1861.

51 30

PAZIRLIK KUTUP

MAKIN BAHAR

СВЈЕТЛОМУ ГОСПОДИНУ

НИКОЛИ ПУЦИЋУ,

ВЛАСТЕЛИНУ ДУБРОВАЧКОМУ

КНЕЗУ од ЗАГОРЈА и пр.

Једному од главних поборника
СЛАВЕНСКЕ у ДАЛМАЦИЈИ НАРОДНОСТИ

ОВЕ ПЈЕСНЕ

из особита уважења и пријатељства

ПОСВЕЋУЕ

П Ј Е С Н И К Ћ.

CHURCH OF THE HOLY TRINITY

THE CHURCH OF THE HOLY TRINITY

CHURCH OF THE HOLY TRINITY

CHURCH OF THE HOLY TRINITY

CHURCH OF THE HOLY TRINITY

CHURCH OF THE HOLY TRINITY

CHURCH OF THE HOLY TRINITY

CHURCH OF THE HOLY TRINITY

CHURCH OF THE HOLY TRINITY

CHURCH OF THE HOLY TRINITY

К а з а л о.

П р в и д и о.

Д Ј Е В А.

1.	Први уздисај на страни . .	1
2.	Вјетрицу	3
3.	Сукоб о великом петку	5
5.	Савјет	6
5.	Бусија	7
6.	Прва залога	8
7.	Писмо	9
8.	Нова пјесна	10
9.	Мрежа	11
10.	Имендањи поклон	12
11.	Маричин поклон	14
12.	Извор моји пјесана	15
13.	Извинење	16
14.	Немогућност	17
15.	Један блажен час	18
16.	Матери	19
17.	Слутња	20
18.	Залудно тражење	21
19.	Поклисар жалости	23
20.	Страшна извјестност	24
21.	Живот је празан без љубави	25
22.	Срце не дух	26
23.	Заклетва	27
24.	Одговор из истока на пријатељско писмо .	28
25.	Други узклик о њеној удаји	29
26.	Опроштај с Цариградом и с истоком .	31

27.	Без ње све је ништа	34
28.	Спомињеш ли се	35
29.	Сбогом о првом састанку после девето- годишњег осуства	38
30.	Биљег на некадашњем мјесту састанка .	42

Д р у г и д и о .

Н а р о д .

1.	Опомена матери србској	47
2.	Унгарским Славенима	49
3.	Годишњица Загребачког 29 Јунија	51
4.	Призрену	56
5.	Дубровачка пјесна	57
5.	Наполеоновој лози	59
7.	Приликом парастоса за падше у рату осло- бођења	62

ПРВИ ДИО.

Д Ј Е В А.

Први уздисај.

Видио сам једну
Над свима угледну;
Једном тек видио,
Ал' јој дивно лице
Навјек упамтио.

По образа жива
Румен се пролива
Љепше него зори
Кад пламеном њежним
Исток бјели гори.

Невин, весељашан,
Осмјех јој лагашан
Трепти на устницам;
Зуби, низ бисера,
Сјају за ружицам.

Жице од злата њене
Власи су свилене;
А зеница, жива
Искрица из сунца,
По модрини плива.

Витка ј' и висока
 Дивна модро-ока;
 Није снјег планина
 Није љиљан бјељи
 Од врата њезина.

Је ли те, о мила,
 Мајка породила,
 Ил си виловита
 Кћи језера, ил си
 Дух вишега свјита?

Ал одкуд год била,
 Рајска ил земња вила,
 Мени си од Бога
 Послата да будеш
 Рајник жића мога.

1838.

Вјетрицу.

Вјетрицу, ој њежни
 Љета разблудниче,
 Да ми ј' имат' твоје
 То воздушно биће!

По пољама неба
 Вољан облетати,
 И дисањем својим
 Звјезде узтрептати!

Пирнув, дух невиђен,
 Низ то море гладко
 Под собом га чути
 Гдје с' надима сладко!

Око витих грана
 Играт се у дубрави;
 Жаморити њежно
 У цвјећу у трави!

На крилима својим
 Носити глас птице,
 И љубовни уздах,
 И мирис ружице;

Те њим гладећ' моми
 Целивати лица,
 Па потајно јој се
 Спустити у њедрица;

И ту чути како
 Срдашце јој бије,
 Како по њем сладки
 Уздах јој се вије!...

Ој вјетрицу, њежни
 Љета разблудниче,
 Дај ми за час твоје
 То воздушно биће;

А ја за то теби
 Зрак ћу ума мога
 И моћ позајмити
 Чувства љубовнога.

1838.

Сујоб о великом петку.

Свјетлијаше данак
Најцрњи вјекова
Кад крштени пород
Тугује због грјеха
Великог Жидова.

У храм гдјено гробац
Исусов стојаше
Свјет је тужно ишо ;
Пођох и ја, туна
И она бијаше.

У руху је црном
До гробца клечала ;
При прсима руке
Склопљене, а главу
Ница је држала.

Ох, у мјесто црног
Онога одјела
Да је њојзи њежно
Покривала тјело
Хаљиница бјела,

По држању њеном
Толи побожному,
По љепоти која
Сјаше онда свето
На лицу њеному.

Ја бих био реко
 Да је рајник кога
 Света књига вели
 Да нађоше жене
 У гробници Бога.

1838.

С а в ј е т.

Видјела си често,
 Моја жељо жива,
 Златан, лак облачак
 Кад по небу плива.

Он прелестно сија,
 Ал одма се распе
 Чим га вјетриц хладним
 Својим дахом заспе.

Облачак је, душо,
 Прилика младости,
 Кад ју љубав својом
 Обујми сјаности.

Ој и ти се спусти
 У сласти љубовне,
 И изпијај чашу
 Младости чаровне

Прје нег на њу хладни
 Вјетриц ти година
 Пирне, те јој цвјетак
 Отруни милина.

1838.

Б у с и ј а.

Млада трава у врту се зелени,
 А низ траву, поток стопљена
 Сребра, бјежи водица,
 А над травомъ и над водицомъ
 Пјева славуљ-птичица.

Дође мома, као љептир лагашан,
 И воде се хладне напије,
 И легне сред травице,
 И умилни стаде слушајућ
 Гласак славуљ птичице.

Па раскошно лјепа мома покликне:
 Мека ли је трава зелена!
 Чаробна ли пјесница
 Славуљева! грлу сухому
 Сладка ми је водица!

На то момче иза буса: мекше су
 Груди твоје, твоја љубави
 Чаробнија рјечица,
 Слађе, душо, целов пити је
 С медних твојих устница.

1838.

Прва залога.

Ти ми пода ружу,
Цвјет најљепши; то је
Сва залога, до сад
Љубави ми твоје.

Пода ми ју јучер
Свјежу и гиздаву;
А увехла данас.
Већ превјеси главу.

Не, залоге таке

Нећу, зло ми слути;
Мила моја, мени
Пошљи невен жути.

Ако лјепъ и није

Невен вјечно траје,
Ко што вјечна желим
Љубав твоја да је.

1838.

П И С М О.

Голубица бјела
 К мени долетела,
 И на skut ми писмо
 Из кљунка спустила.

Писмо лист је злата;
 Тај лист без примѣра;
 Свако на њем словце
 Зрно од бисера.

Она руком својом
 Зрна нанизала
 У рјечи какве је
 Љубав њој шептала.

Не бих листак с рудом
 Златном замјенио;
 Код руке и свјета
 Круну бих одбио.

1838.

Нова пјесна.

Желиш, душо, пјесну нову;
 Ево ћу ти спјевати какову
 Не спјеваше ником још пјесници;
 Дивну пјесну дивној чаробници.

Нијеси се ти родила,
 Ни ко друге твоје одгојила;
 Једно ведро јутро усред љета
 Изишла си чаром
 Из мирисна скута љиљан-цвјета.

На своја те узе крила
 И однесе под небеса вила;
 Ту по васдан вјетриц тихо
 У маглици лагашној те њихо.

Дојила те росом зора,
 И цвијећем облачила с гора;
 А сљавуљ те сборит научио
 Тако да пред тобом
 Сам је стиџан стопут занјемно.

Кад т' одраслу так ' видјела
 Са небеса вила те је снјела,
 Да љепотом надземаљском бјели
 Свјет се овај једном обвесели.

1838.

Мрежа.

Власи танке, златне,
Ко зрачки сунчани,
На грудима ношах,
Поклон обожани.

Ал' власи кроз груди
До срца продрјеше.
Свише с' око њега,
И с' њиме срастјеше.

Сад немогу сладку
Мрежу ту смакнути
Ван ако бих хтио
Срце разтргнути.

Тако, ил живјети
Сужањ њој до вјека,
Ил' погинут' морам
Од скончања прјека.

1838.

Имендањи поклон.

На прозору јутрос
Славуљ ми жубори,
И нањ кљуцкајући
К'о вели: отвори.

О славуљу, птицо
Гласка меденога,
Шта т' потјера тако
До прозора мога?

Дође ли ти сладки
Рушити ми санак
Да ме опоменеш
На данашњи данак?

Или од ње саме
Мени си послана
Да јој дар однесеш
Њеног имендана?

Ал ја још не смислих
Дара ни једнога
Кој би вјеран био
Толмач чувства мога.

Да јој пошљем вјенац
Цвјећа одабрана,
Увенуће цвјеће
Кроз два кроз три дана,

Те остат јој само
 Прилика жалости
 Како дни пролазе
 Љубави и младости.

Да јој у прстену
 Пошљем драги каменъ,
 Ко што у мом срцу
 Љубави је пламен,

Свакому дар такав
 Купити је лако;
 Љубави се мојој
 Исказат инако.

Ја ћу да јој пошљем
 Пјесну поцрпљену
 Из мог срца, мојим
 Духом опојену.

Што купити нико
 А мал' ко дат' може,
 Преимућан поклон
 Умовног велможе;

Неувели цвјетак
 Бачен љубовници
 Да јој вјечит осмјех
 Каже у својој слици;

Да с' мирисом својим
Који увјек траје
И њезино име
До вјека издаје.

1838.

Маричин поклон.

Ономадне Марица ми баци
Цвјет чемина бјели;
Данас кад је увенуо чемин
Ружу ми удјели.

О Марице, дај уживат мени
Уједно и ружице
И чемина цвјетак, дај ми твоје
О Марице, лице.

1839.

Извор мојих пјесана.

Златна пчела лети
 На лаким крилама
 Камо премаћеће
 Мирисом ју мами.

И с' цвјетка на цвјетак
 Скачућ' сок им пије;
 А сок пак у сладак
 Мед обраћен лије.

Так' чаром примамљен
 И дух мој облеће
 Око ње која је
 Слађа нег и цвјеће;

Те јој из њедара,
 Из уста, из очи
 Срчућ' сласт, у пјеснам
 Љубави ју точи.

1839.

Извиниће.

Не тужи се душо,
 Што пјесница смјела
 Твог се сладког љубца
 Једном зажељела.

Кад љубавју најпрје
 Дух је мој плануо
 Дахом га је својим
 Рајник задануо.

А да буде чисто
 И тјело једнако
 Небеским је пламом
 Устна ми дотако.

Те кад би се и рајском
 Лицу приклопила.
 На њем неби љаге
 Никакве оставила.

1839.

Немогућност.

Ти ми пишеш: увјек будно
 Једно око на нас гледа;
 О мој мили, гдје год били
 Сакриј твога блиск погледа,
 Уздисају зуј удуши,
 А задржи пјесну у души.

Јох Марице! кажи сунцу
 Да се скрије сред небеса;
 Кажи вјетру да незуји
 Кад зеленим лишћем стреса;
 Премаљетној кажи птици
 Да не пјева у шумици.

1839.

Један блажен час.

По раскошном
Шеталишту свјет врвјаше;
Око моје
Њу једину ту тражаше.

Ко' лјер бјелом
Огрнута хаљиницом
Стојала је
Под гроздатом одрињицом.

Свемогућом
Силом свладан заборавих
Гдје сам, с' ким је,
На ту пред њом крок уставих.

За час једно
Спрам другога тако остасмо;
Шта мислимо,
Шта кушамо, ми незнасмо.

Ал' на устнам
Такав осмјех њој трепћаше,
И тол' њежан
У очма јој жар сијаше.

Да се мени
У час онај учинило
Да ј' около
Све светлошћу узбуктило;

Те не видећ'
 Ништа друго, мислио сам
 Да на небо
 На једанпут прешао сам.

1839.

М а т е р и.

Често брижна мени
 Велиш, мајко: „дјете,
 Плаховита чувства
 Страх ме убитће те.

Мисли да је љубав
 Лажна и немила;
 Грли, пак удави
 Усред свога крила.“

Кад омамљен љептир
 Око плама лети
 Мисли ли, о мајко,
 Да л' ће изгорјети?

За љубави тако
 И ја срћем слјепо;
 Од љубави, мајко,
 И умрјет је лјепо.

1839.

Слутња.

На травици прољетној
 Уз бус љубичица
 Замишљена лежаше
 Блједа дјевојчица.

Дође вјетриц, лагашно
 Пирне у љубице,
 И отетим мирисом
 Заспе дјеви лице.

Она на њих жалостно
 Погледа, па рече :
 „Ми, о тужна љубице,
 Једнаке смо среће.

Кано и ја љубиш ти ;
 Мој је стид к'о твој ;
 С' стида т' образ земљицу
 Гледа кан' и мој.

Када вјетриц пирне ти
 Ти затрептиш сва ;
 Так' мимо ме кад прође он
 Так трептим и ја.

Мал' по мало мирис твој
 Вјетриц ти отима,
 К'о што оте покој он
 Мојима мислима.

У то вјетриц на ново
 Бјесан заромони,
 Дуне јаче два пут, три,
 Те љубице сломи.

А одатле побјеже
 Дјева кан од ватре,
 Велећ: да л' ће мили мој
 И мене да сатре?!

1839.

Залудно тражење.

Искао сам њу у сјајном
 Кругу лјепотица
 Гдје куцају млада срца
 Уз звек њежних жица:
 Ал' невидјех ту најљепшег,
 Њезинога лица.

У баштици гдјено цвјеће
 Мирис свој издише,
 Покрај мора кад вечерни
 Вјетриц тихо дише,
 Искао сам, ал' је моје
 Очи не спазише.

Гдје је небо свјетље, гдје су
 МиLINE нарави
 Више збране душа моја
 Похлепом љубави
 Чекала је, па ни туна
 Она се не јави.

Најпослије у Божијем
 Храму, смислих, бит'ће,
 Она дојсто храм анђела
 Над-а свим љубит'ће;
 Ал' и там' је увенуло
 Њеним стопама цвиће.

Јох! куд већ да иштем послје
 Толиког искања?
 Почиње се гасит нада
 Дугог мог чекања;
 Жалостно ми срце вели
 Да ме с' она уклања.

Ал' нашо је, ил не нашо,
 Морам свуд искати;
 Она дошла ил не дошла,
 Ја ћу је чекати;
 Јер је лакше умрјет' него
 Њој се не надати.

1839.

Поклисар жалости.

Ој уздаху, што си
 Из прси ми утеко,
 К њој одлети која
 Остаје тол' дуго
 Од мене далеко.

И на твојим зујним
 Крилима јој тако
 Мимо ухо прозуј
 Да срца јој сваку
 Жицу стресеш јако.

За зујањем твојим
 Можда ће она доћи,
 Те ће весео данак
 Из овог ми мрака
 Опет да искочи.

Али ако не би
 За тобом слједила,
 Упитај је тужно:
 Да'л је уморити
 Мене наумила?

1839.

Страшна извјестност.

Угаси се сунце
 На сред неба мога;
 Одлети ми махом
 Земља изпод нога.

Ја падам, ја падам
 По бездној вртлети;
 Склопих очи, јер ме
 Ту страх и позрјети.

Јел' сан ово празан,
 Или је истина?
 Да ли гута мене
 Тол' страшна пучина?

Сан ако је, с' неба
 Духови блажени,
 Да га се отресем
 Помозите мени;

Ако л' истина је
 Дај ми смрт, о Боже;
 Душа бо је моја
 Подијети неможе.

1839.

Живот је празан без љубави.

Дуго сам и тужно
Лутао по мраку,
Жељенога лица
Невидећи зраку.

Зрака та најпослје
Засја м' изненада;
Ал би муња која
Смрт мом срцу зада.

Шта не би са срцем
И тјело убјено,
Те барем да тако
Све је довршено?

Јер ко већ не љуби,
Ко се већ не нада,
Ком' дан сваки мразно
Устаје и пада,

Шта ће тому празно
Саме пути биће?
У љубави ј' свјетлост,
Радост, пуно жиће;

Те када се љубав
У срцу доврши
Требало би с' њоме
Да се и срце скрши.

Срце, не дух.

Без милости срце
Скршила си мени,
Намучила страшно
Сав мој вјек зелени.

Али шта је само
Срце кад подпада?
Изнад срца дух је;
А ти дух не свлада.

Он у више круге
Слободан одлеће;
А жиг на те грдног
Презирања меће.

Да знаш ако пјесник
Паде, да се и дигне,
Па јаростно руши
Славу што подигне;

Те ако т' је дао
Вјековима име,
То је да гре вјечни
Укор свјета с' њиме.

1839.

Заялетва.

Дуже него што су
 Власи ти на глави
 Жиле си ми била
 У срце пустила;
 Но ја, срце преко
 Разкинув, од тебе
 Побјегох далеко.

Брда и долине,
 Мора и језера
 Сада широм стоје
 Између нас двоје;
 Ја на њих гледећи
 Жалим што немогу
 Метнут простор већи.

И кунем се прије!
 Пресушиће мора,
 Брда срушити се
 Нег ја вратити се
 Одкуда утеко;
 Ми ћемо увјек бити
 Далеко, далеко.

1839.

Одговор из истока на пријатељско писмо.

О жалости њеној
Ој шути, не кажи :
Не оживљуј мене
Милостивом лажи ;

Не подижи бурју
Мисли жаровитих,
Не гурај ме у вртлог
Чувства убојитих.

Ја се већ од тога
Бијах одучио,
Миром очајања
Бијах с' умртвио.

А да видиш како
Сад на писмо твоје
Опет се узрујаше
Ум и срце моје !

Страх ме да подпаљен
Ум ми се не смути,
Ил да ће ми срце
У грудма пукнути.

Ој шути, о њој ми
 За Бога не сбори,
 Ти не знаш у мени
 Какав плам још гори.

1840.

Други усклик о њеној удаји.

У зао час мени, клети дне, ти свану
 Кад у цркву ступих, и њу видјех која
 Посљедњу најљућу сад ми зада рану!

Јер да н' јесам тамо ишо, не бих сада
 По земљама се странам без надежде вуко,
 Грдећ овај живот пун несносних јада.

О лаживе душе! вараше м' сваки дано
 Док, хинећи љубав, у ланце ме стегне
 Из којих човјеку утећ није дано.

Ја иђах за њоме ко' безумно дјете;
 Погледи јој, рјечи, све што њено бјаше,
 Стјене што плесаше, и стјене ми свете.

Анђео живота чинила се мени,
 Дража него свјетлост, пужнија нег воздух,
 Најљепши у створу смишљај божанствени.

Зна ли когод шта је имати једину
 Мисао у души, пред којом све друге
 Као лака магла изпред сунца гину?

Шта је сва том мисли опит чувства своја?
 Под њезиним чаром живљети ко сужањ,
 Нигдје не налазит изван ње покоја?

Зна ли когод шта је дубоко усађена
 У човечјем срцу рајска слика, која
 Свуд те следи кано следи тјелу сјена?

Шта је њу опажат гдје год упреш очи,
 У мирисном цвјетку, у ведрини неба,
 На самом олтару, у санцима ноћи?

Ох, таква бјаше моја љубав пуста!
 Не, већа, још већа какову је срце
 Осјећало, рећи сад немогу уста.

Ал ме нехарности стигну грдна плата;
 Једва живот оста, а затворише се
 Пред животом на вјек праве среће врата.

Па још за њом срце жалит не престаје!
 Боље би, по Бога, разкинут га било,
 Те мој стид скончати и све ове ваје.

18/8 1840.

Опроштај с' Цариградом и с' Истоком.

Јоште једном, тмине ноћи
 Већ на тебе нападају,
 Јоште једном жељне очи
 Нека те се нагледају,
 О Источо! већ газити
 Ногама те сутра нећу,
 Ни очима мојим зрити.

У теби ми од пет года
 Данак иза данка зрачи,
 И сваки ми дан незгода
 Својим црним знаком значи;
 Ал чим сада идем, јаче
 У грудма ми срце лупа,
 А из ока суза скаче.

Ил временом и жалости
 Својих станак душа обљуби,
 Ил ти имаш пријатности
 Те свак жали ко те губи,
 Ја то неznam; знам да мио
 И сутрашњи данак мени
 На земљи би твојој био.

Лијепо је кад вјетрици
 Разхлађују лѣтну зору
 Возити се у лађици
 По тихому твом Босфору,

И слушати гркињицу
 Како пјева на обали
 Њежну љубави пјесницу.

Лијепо је у нјемој ноћи
 Када сија мјесечина
 К мусулманском гробљу поћи,
 И сред лужних ондје тмина
 У спомене утонути
 Прошних дана, ил у крило
 Тајна ноћних дух клизнути.

Све је лјепо све у теби;
 живот чар је непрестани;
 Рекао бих да ти'с неби
 Теку дари свакодањи;
 Рекао бих цвјет си свјета,
 Воде, хлада и мириса
 Пун си гајак усред љета.

Ој Олимпе, горо смјела,
 У небеса што упиреш,
 Те из југа сада бјела
 Кроз маглицу ко' прозиреш,
 С' Богом; ја већ пити нећу
 Твоје бистре, лаке воде,
 Ни лежати на твој цвјећу.

Ја већ нећу излазити
 На врхове твоје пусте,
 Ни под собом вјетар зрити
 Како облаке мјеша густе,
 А срдити дух вихара
 Како трјесом огњевитим,
 Ричућ из њих, земњу удара.

Сбогом и ти што под гором
 Сан боравиш вјековити;
 Већ ти нико неће зором
 Гроб уздахом поздравити;
 Ој над тобомъ лака била
 Увјек земља, и ружица
 Свој увјеке мирис лила!

Кано љубав сестре моје
 Бјаше љубав твоја мени;
 Сред младости тихе твоје
 Зашто да те смрт заплјени!
 Отела те с' мојих очи,
 Ал отети из мог срца
 Не, неће те никад моћи.

Сбогом и ти посред мора
 Ој острове злоспомени,
 И надморских о ви гора
 Изкочивше, голе стјени,
 На којим сам ја стајао
 Толко пута сам, и пазећ
 Низ пучину уздисао;

О љесови, хладне спиле,
 Боља мојих ви свједоци,
 О ливаде оку миле,
 Ромонљиви о потоци
 Даље одъ вас другим логом
 Од сада ће цвил мој тећи...
 Сбогом, сбогом, навјек сбогом!

Без ње све је ништа.

Нашто мени младост, висок стас и витак,
Равно чело, бистро изпод чела око,
А лице румено ко' у руже цвита
Када њу изгубих?

Лјепим узорима на што ми опојена
Душа, и у вишње полетљивост круге?
Нашто срце кому чувста су огњена
Када њу изгубих?

А пјеснички узхит, а пјесничка круна
На челу ми на што? на што та будућност
Која ми се смјеши сва свјетлости пуна
Када њу изгубих?

Слава, украс душе, лјепост тјела, младост,
Сви дарови неба, сви дарови земље,
Јох! у тому мени већ ни једна радост
Када њу изгубих.

Ја с висине гдје сам за час био падох,
И кô звјезда која летећи небесма
Сред њих удуне се, живљети престадох
Од кад њу изгубих.

1845.

Спомињеш ли се?

Спомињеш ли се? сунце је
 При полудневју сјало;
 Уђох у цркву, погледах,
 Око ми на те стало;
 Стало, на теби и остало...
 Врјеме ко час пролети нам;
 Изађосмо обојица
 Ал' промјенута лица...
 Спомињеш ли се, сестрице,
 Сладка, сладка сестрице?

К цркви ме сила вратила
 Која и тебе врати;
 Душе су наше слутиле
 Да ће се ту састати.
 Љубав је расла, нјемим се
 Погледом само гојила;
 Расла је чиста, свјета,
 Ко' храм гдје би зачета...
 Спомињеш ли се, сестрице,
 Сладка, сладка сестрице?

Шест бисмо дни проводили
 У жалости растања;
 Шест нам вјекова бијаху
 Неизречних кушања;
 Ал' седми кад би освануо
 Веселим срцем, лаким би
 Кроком из дома изишли,
 И к срећи нашој ишли..

Спомињеш ли се, сестрице
Сладка, сладка сестрице?

Вај! брзо и те радости,
Једине те нестаде;
Капо худоба једна нам
Жена на супрот стаде;
Би сила љубав тајати,
Очи од очи свртати;
У нам се срце цјепаше,
Страшно оно биће бијаше..
Спомињеш ли се, сестрице,
Сладка, сладка сестрице?

Прође нам дуго времена
У борби очајања;
Најпослје теби додија
Неспособност таког стања..
Ти јад и љубав прекиде!
Твоја ме тад отуђеност
Пак уврједа спопаде;
Најљућу мени даде
Уврједа рану, сестрице,
О немила сестрице!

Несносно бреме поста ми
Живот, све црњи дани;
Сваки ми човјек омрзну,
И свјет, и зрак сунчани;
За час кроз памет смућену
Мисо скончана пројури;
Ал' свладах,... изненада

Побѣгох из тог града...
 Спомињеш ли се, сестрице,
 О немила сестрице?

Ах туђа земља! пустиња
 Ужасна, мрачна, ледна!
 Спокојство вапјах заборав,
 Узалуд; ти ми једна
 Ти вјечна мисо бијаше.
 Једноч о теби запитам;
 „Не засја јој весело
 Од одлазка твогъ чело“
 Рекоше мени, сестрице,
 Сладка, сладка сестрице.

Опет ми лјепи синуше
 Прећег живота зраци;
 Ал' за час би; страховити
 Придође глас: „одбаци
 Сву наду; она другому
 Почива већ на грудима“—
 Слјеп проври гњев у мени,
 И ја се другој жени
 Бацих у крило, сестрице,
 Проклинућ те, сестрице.

Од онда седам прољећа
 Људима већ је дошло;
 Кроз моје срце разних је
 Жалости и чувства прошло,
 На сад ни трага нема јим;
 Ал кад год прву споменем
 Љубав, још лице блједи,

Око се мути, у бједи
 Још вапим: гдје си сестрице
 Вјечна срцу сестрице!

1847.

**Збогом о првом састанку после деветого-
 дишњег одсуства.**

Ој Перасте,
 Изпод горе кршевите,
 Ој Перасте, збогом;
 Моје мисли
 Чезње љубави несите
 Бит' ће увјек с тобом;

И жалостно
 Скилити ће ко што сада
 Зрак посљедњи скили,
 Који с неба
 На кровове твоје пада
 И умирућ цвили.

Читав данак
 У теби сам проживио,
 Сјајан и црн данак;
 Радост, жалост
 Из једне сам чаше пио...
 Сад је и то санак.

Видјех лице
 Којим свладан бих некада;
 Још лјепотом сјаје!
 Јох! њен поглед

Дубље у срце слази сада
Тугу чим издаје. —

Мраз и пламен
По мени се узвијаху
Када пред њу стадох;
Све по тјелу
Жилице ми дрхтијаху;
Једва рјеч издадох.

Усиљен је
И њој блједим на устнама
Тужно глас трептио;
Смуте јој се
Најпрје очи, пак сузама
Ток се отворио.

Дуго, дуго
Плакали смо обојица
Нјемој у жалости;
Ал' у тихом
Оном плачу клјаше клица
И вишње радости.

Силно ли се
Ви будите, о спомене
Љубави очајане!
Рјечи сладке,
Ужасно ли прилјечене
Разтварате ране!

На растанку
Узех руку; рука бјела
У мојој дрхћаше;

Задњи поглед
Забоден ми као стрјела
У срцу остајаше.

Загуши нам
Туга грло, опроштаја
Изрећи непусти;
Растасмо се
Само тужна уздисаја
Зујањем на усти.

Ој сад с' Богом,
Неутјешна жалостнице,
Из далека сбогом!
Хоћу ли икад
Већ видјети твоје лице,
Састати се с' тобом?

Или данас
Ово нама би посљедњи
На земљи састанак?
Те нам друго
Не остаје до гроб ледни
И вјечити санак? —

Брод пламеном
Тјеран лети; у даљини
Видим још дом бјели;
Још с прозора
Сљедиш м' оком на пучини
Што нас већма дјели.

Бјеж' одатле;
За прибрежје брод заходи;

Бјеж, ти нећеш моћи
 Да издржиш
 Бол тог часа кад заброди
 Изчезнув ти из очи.

Ет изчезну !

Срце буди храбро сада ; . .
 Лети, броде, лети;
 Шта си, море,
 Спрам дубљине мога јада
 У твојих врлети ?

Да узавриш

Из дна њиног, од све силе
 Вјетри да захује,
 Шта би, шта би
 Све то било спрам немиле
 Срца мог олује ?

Лети, броде,

Воздух овај смрт задаје,
 Носи ме далеко ;
 Носи и никад
 Невраћај ме већ на краје
 Одкуд дваш утеко.

Ој Перасте

Изпод горе кршевите,
 Ој, навјеке сбогом !
 Само моје
 Мисли љубави несите
 Бит ће одсад с' тобом.

14/4 1848.

Биљег на некадашњем мјесту састанка.

Овдје некад по тихој сам
 Ко и сада мјесечини
 Ја сједио;
 И чекајућ ону која
 Бијаше ми циљ једини
 У жељи сам нестрпљивој
 Сав горио.

Она дође; глас јој, тјело
 Од бојаза све дрхташе;
 Мало рјечи
 Ал' такових проговори
 Од истијех да могаше
 Један живот у радости
 Сав протећи.

После многих ево љета
 Опет сједим гдје и прије;
 Ал' ње нема!
 Сам, жалостан, срце'м тежко
 Под споменом љутим бије,
 Тежка м' ова с' неба пада
 Свјетлост нјема.

Ње већ нема, ал' гдје она
 Сједијаше процвјетало
 Трње густо;

Јох, љубави тол' несрећној
Дивно ли је сличан биљег
Одабрати знало ово
Мјесто пусто!

Увенут ће скоро цвјеће;
Ал за дуго неће с' врјеме
Три сатрти;
Тако и кратка љубави нам
Радост прође, а големе
Траг жалости оста у срцу
До самрти.

1849.

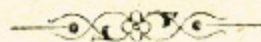
10. 1. 1849. 1. 1. 1849.
1. 1. 1849. 1. 1. 1849.
1. 1. 1849. 1. 1. 1849.
1. 1. 1849. 1. 1. 1849.

1. 1. 1849. 1. 1. 1849.
1. 1. 1849. 1. 1. 1849.
1. 1. 1849. 1. 1. 1849.
1. 1. 1849. 1. 1. 1849.
1. 1. 1849. 1. 1. 1849.

1849

ДРУГИ ДИО

Н А Р О Д Ъ.

THE NEW

LIBRARY

Опомена матери србској.

Србска мати, сина гој;
 Још дјетенцу дух му опој
 Споменима прошастаја
 Које србском славом сија;
 Јер у праху прадједова
 Тиња света искра којом
 Плате живот нов синова.

Србска мати, сина гој,
 Јунаштвом му дух опој;
 Нек млађашан коња врши,
 Пали пушку, сабљу крши,
 Да му србска храброст стара
 У срдашцу не омекша,
 Те народни понос схара.

Србска мати, сина гој;
 Слободом му дух опој;
 Србска ј' слобод неоцјена,
 Би из крви изцрпљена;
 И он своју крв нек лије
 Прије него да туђинац
 Под сраман га јарам сбије.

Србска мати, сина гој;
 Славјанством му дух опој;
 Да у леду пуст не чами
 Гдјено горе живи плами;

Име Славјана свакога
 Да му буде мило и свето
 Кано име брата свога.

Србска мати, сина гој;
 Науком му дух опој;
 Да с' изоштри мисо тупа,
 Да пробије из мрака глупа;
 Те на пољу србске умности
 При свјетлилу славског сунца
 Никне вјечни цвјет мудрости.

Србска мати, сина гој;
 Будућу му славу пој;
 Јер јунаштво и слобода,
 Мудрост права, љубав рода
 На висину га извести ће
 Гдје при новој прошла слава
 Ситан прахак њему биће.

1845.

Унгарским Славенима.

Без ума и срца пропадша племена !

Туђин свуд вас гази, и у вашој души
Сатире слободи посљедња сјемена.

Гдје су знаци вашој некадашњој слави ?

Гдје барјак пободен на балканској гори,
На обалам Јадре, на Татри, на Драви ?

Само још ко дјеца у лудом весељу

Пашете се сабљом ! шта ће сабља вама ?
Узмите што ј' лакше вретен и кудјељу;

Јер немају крјепка чувства ваши људи,

Ван да међу собом безумно се мрзе,
Сами себи срце да чупају из груди.

Ја стојим и плачем у пустому гробљу

Милог мог народа ; а туђин међутим
Све то јаче стеже ланце свому робљу.

Све више и више од њега отимље;

Посатро му језик, изгладио име,
А сад му и вјере слободу узимље.

О несреће стидне ! у таку ништину

Ти, мој роде, паде ? већ неимаш срца
Ни вјеру да браниш протива туђину ?

Франку ил' Британцу и словце одцјепи

Од права јим светих, они ће оружје
Пограбити, крв ће пролјевати слјепи ;

А ти за још већу поругу и штету
Насилнику пљешкаш, вјерујућ му слјепо
Да ћеш поред њега уживат слободу!

Не, недају никад странци слободу праву;
Јел' ти она мила? храбростију својом
Сам докле год трајеш брани њу и славу;

Спустиш ли ју лудо на туђег стражара,
То шутањем срамним сам говориш свјету:
Слаб сам, више немам мужевнога жара.

Ти слаб?! ох погледај на десно, на лјево;
Свуд просторе грдне вјерна браћа држи:
Цетиња, Биоград, Краков, Праг, Кијево;

Јака у њих рука, гвоздене јим груди,
Мисао ко' пламен, а срце пресмјело;
Ох, такови свјетом потресли би људи.

Нјеси сам, а јак си и сам; пробуди се
Из мртвила дуга, себе боље познај,
Ко' разтрјезњен витез на борбу спреми се.

Па приступи и викни холмом инострану
На обадва уха: ја сам што си и ти;
Незнам господара у мојему стану.

И видјети ћеш га од бојаза блједа
Гдјено изпред тебе натрашке одступа
К домовини дивљој дивљијех му дједа.

Годишњица Загребачког 29. Јунија.

Ој пољано
 Сва невиним жртвам обастрта!
 Проливена крви
 Браће издане! увјек мисо моја
 Стоји тамо упрта.

Јоште увјек
 На около те неосвећене
 Рличу ми сјени:
 Те подтичу гњев у болном срцу
 Једва удушени.

Одступите,
 Одступите, о ви жедне крви;
 На освету позив
 Ја не дижем; са свих ће вам страна
 Сама да поврви.

Ја већ видим
 Гдје крвника ваших грјешне душе
 Кано с дубља лишће
 Падају вам у прождорно жвало
 Те вјечите тмуше.

Гром је пуко
 Куд год глас је допро худог дјела;
 Саслушав га, Крањцу
 Из тиха је увјек срца тужба
 Љута излећела;

Нањ жестоки
 Далматинац планувши у лицу,

4*

Нож к прсима стисну;
А јарошћу муклом Србијанац
Загризне устницу.

Чех у својој
Побожности страшан подиго је
Молитву за мртве;
Али њом у срцу мисо освете
Чех притајао је.

Хо! кроз хуку
Клетва, молба, какви то и плача
Гласови продиру,
Те болестно жилицу ми сваку
У грудма раздиру?

О матере
Њежна срца, дух вам крјепак буди;
Плач вам не доличи;
Када славом сија бол, не ваља
Сузом да похуди.

Нек над собом
Плачу само матере издајица;
Јер без њих сад не би
Ни отачби парала утробу
Синовља десница.

За јунаком
На народној стази који пада
Жалости се низке
Не пролјева суза; њему пјесна
Витежка припада;

Њем споменик
 Подиже се, тај у вјецма даљним
 Глас неумрлости;
 Споменик који је унуцима
 Подтичак к крјепости.

Сад из робства
 Кад устаје све живота пуно,
 Сад и славска жена
 Треба старог јунаштва да духом
 Оживи подпуно.

Једину је
 Круноносну за Кодром храбреним
 Домовини жертву
 Стара Висла занијела својим
 Валом посвећеним;

А Катону
 Посве равна свјетла Бјелопољска
 На гробу слободе
 Њежне прси од превељег бола
 Сама си прободете.

У Трембовли
 На зидима пола преврнутим
 Јуначка је љуба
 Двоумећем вођи запрјетила
 Ножем подигнутим;

А супругу
 Пред њим видје дом затварајућу
 Милош узбијени,

И чу : „прје побједи,
Па се врати к мени.“

Да л' ће излишна
То бит слава само прошлих вјека ?
Пусти из њих гласи
У каменом потомака срцу
Без дична одјека ?

То ти велиш,
О Славјана подли клеветниче ;
Но слагатћеш ; зимом
Храст утрне ; ал прољећем опет
Свуд му сок протиче.

Уз јунака
И жена ће опет и дјевица
На поље изаћи,
На то поље гдје се славијанска
Замеће парница ;

Те спојеним
Народ силам ступи ће напрједа
Да за грабеж стару
Разлог иште и трпљену муку
Стољетних уврједа.

Зло тад странцу
Ког нађемо на нашему путу
С' одпорним мислима ;
Битће однешен, сатрт као сламка
Међу вјетровима.

Сред неба ћеш
 Скршит крила муњи силовитој;
 По валима
 Узавредим лет ћеш уставити
 Бурији махнитој;

Ал' уставит
 Нећеш народ кој к слободи ступа;
 С њим је Бог ужасан,
 Те охолих угњетника силу
 Кано стакло слупа.

Малодушни!
 Надаху се заплашит нас с мало
 Пролирене крви!
 Славјанин се за туђинску славу
 Од вјекова крви,

А за своју
 Да л' ми сада живот штедићемо?
 Ето нас је пало,
 И нека нас паде још без броја;
 С тог не узмичемо.

Пред нас света
 Родитеља баците телеса;
 И преко њих к цјели
 Домородној ступићемо; грјех ће
 Простити небеса.

А част теби,
 О отачбо нових мученика;
 Трњав око главе

Вије ти се вјенац сад; ал' нема
Без мучења славе;

Тај ћеш вјенац
Скоро сјајном замјенити круном;
К теб' будућност лети
Носећ ти је у својему скуту
Величија пуном.

Призрену.

Ој Призрене, Призрене,
Ти старино света,
Кано шатор подеран
Изпод шара спета,

Послје вјека толиких
Још ту на видику
Ти остајеш, пропадшу
Спомињућ нам дику!

Ти остајеш срушени
Храм срушене силе;
Чије очи пазећ те
Не би процвилиле!

Гдје су они гдје су нам
Пуни славе дани
Када наши владаху
Силни Цари и Бани?

Кад Милутин с стотином
Народа с' рвао,
А на глави јуначкој
Круну одржао;

Кад бјели оро Немања
 Врх Балканских гора
 Изпео се и над три
 Разкрилио мора!

Гдје је и теби, Призрене,
 Твоја сјајност стара?
 Гдје су горди велможе,
 Гдје ли стол Лазара?

Гдје је у теби скопчана
 Југославје свеза?
 Гдје јединство сањато
 Од несрећног Кнеза?...

Људе, дјела, мисли јим
 Врјеме прогутало;
 А за њима Призрен се
 Срушио у кало;

Те над њим сад наричу
 Тужна поколења,
 Чекајући хоће л' дан
 Доћи му ускрсења

21/1 1848.

Дубровачка цјесна.

Ја сам Србин, старога
 Дубровника син;
 Ума прва искрица
 Славјанима свим;

Дубровачко моје се
Име слави сад
Гдје год живе Славјани,
Браћа Славјани.

Међу зидма слободног
Града мојега
Прва се је славјанска
Пјесна списала;
Земља коју плешем ја
Света земља јест,
Јесте првих пјесника
Славијанских прах.

Из праха је њинога
Прва сјекнула
Искра славске мудрости
Славског братинства;
Од те искре Славјани
Сада горе сви
У жестоком пожару
Обште љубави.

Слобод ми је пропала,
Слава ал' остаје;
И кад мисо велика
Дјелом постане
К граду мом ко' светињи
Старој врвјет' ће
Ближи и даљи Славјани,
Спојни Славјани.

1848.

Наполеоновој лози.

Окружена чаром непостижне славе
 Пред очма ми сијаш, Лозо витезова!
 Ипак горак спомен мучи ме и подтиче
 Да те кроз сав течај будућих вјекова
 С проклетством спроведем.

Ал у теби лежи нека отајна сила;
 Из талоба страсти што нас к земљи скуче
 Ти уздижеш чисте веледушне мисли,
 Кано сунце које бистру к себи вуче
 Из калуже воду.

И ја ево свладан силом том устајем
 Да узхитом планем, да ти из прашине
 У коју си грјешном оборила руком
 Стародревну круну моје домовине
 И свој вјенац бацим.

Твоје одбрано чело дубље нег ичије
 Божји прст образди знаменом удеса;
 Колико још пута пред судбином твојом
 Дижућом чудесну главу до небеса
 Свјет ће поклекнути?

Кад год се олуја безумних начела
 Дигне подтакнута од људи бјеснећи,
 Те с' из ње безвладје у крвавом браку
 Зачето излеже, и зине претећи
 Да ће све прождрјети,

Ти, посланик страшни вјечног провиђења
 На супрот му скочиш, и десницом крјепком

Зграбивши за косе ту наказу грдну
 Под ноге је сагнаш, и срећом прерједком
 Угушиш за свагда.

Тада на те гракне и глибом се баца
 Копилад слободе страшно узрујана;
 Али ти високо лет величав дигнеш,
 И прођеш ко' муња што неокаљана
 Пролази кроз облак.

А повијају се изпод нога твојих
 Непогнуте никад окруњене главе,
 Чекајући каква са устна ти кобних
 Пресуда ће пасти, да'л живота, славе,
 Да ли стида. смрти.

За тобом пак хита на гостбу слободе
 Голема дружина несрећних племена;
 Те рукама лјепа пљеска ти Италија,
 Пљескају ти вишњом надом опивена
 Илирије чеда.

С оноликогъ виса шта се стрмоглави ?!
 Шта се одвећ рано удно тјесна гроба
 Највећа до сада човјечанска слава
 И врховна срећа толиких народа
 Затрпала с тобом?!

За пролазком твојим оста мноштво грдних
 Уломака свјета још недовршена;
 Пучином плутаху, онај их и прождре;
 Те свјет не видећ ти ни трага малена
 Викне: неста навјек!

Но шта изненада па престолу свому
 Трзају се краљи до сад дрјемајући?...
 Блједи пазе гдје јим наспрама изкочи
 Из нова на зреник, дивно блистајући,
 Наполеонска звјезда.

И ето с њом одма сва оружјем тутњи
 Из нова Европа; са запада сјева
 Кобни мач, а за њим полкови се бујни
 Ваљају на изток; у вртлог бојева
 Баца се пол свјета.

Ох! јел' то твој удес да када год жезла
 Дохватиш се, оно букне ти у пламен,
 Њим да палиш царства?... та мисао себру;
 Превисоко стоји твој удесни знамен
 Изнад уништења

Већ се Европа љуља на подножју трулом
 На ком је себичност посадила лудо,
 Нек од твог ударца сруши се, и у бездну
 Под развалам њеним самовластје худо
 Затрпано буде.

Пак из тог хаоса нову изведи зграду;
 Стани пред народма на стазу чудеса;
 Свуда дивљу силу позауздај правом,
 И слободу, свету ту кћерку небеса,
 Вјечним миром вјенчај.

То је твој огромни, вишњи твој задатак;
 Некада га заче, сад доврши стална,
 Па у среди свога великога створа
 Тад поносно сједни, и људства захвална
 Прими поклонења.

1854.

Приликом парастоса за падше у рату ослобо- ђења.

По пространом Биограду
 Звоно тужан глас разлеже;
 Свак устаје и домаћом
 Пред иконом свјећу жеже.

Црно рухо свак облачи,
 Старо, младо к цркви врви;
 Ко' на какву светковину
 Свак там хрли да је први.

Од усрдних молитава
 Препуњена црква бучи;
 Ни једнога ту неима
 Да уз пјење свето мучи.

Брат за брата, син за оца,
 Унук моли за свог дједа,
 Да Бог костма земљу олакша,
 А покоју душе преда;

Да памећу вјечном застре
 Имена јим безсмртије;

А из праха крвава јим
По нам дух се њин излије. —

Какови су то јунаци
За које се сав род моли?
Гдје падоше? за коју ли
Ствар њихова крв се проли?

Ој молимо: исполинско
Поколење то бијаше;
Сви од робства искупљујућ
Домовину живот даше.

Још јим нигдје нема гроба
Да га сузом ко залије;
Пространо им гробље славно
Равнице су Шумадије;

А споменик једини јим
Кула од голих кости стоји
Коју бије олуина,
Ал неможе да растроји;

Јер јуначки мртве главе
Још се држе састављене,
Ко' што од никог не могоше
Бит ни живе растављене;

А вјетрови са планина
Кроз њих зује, те изводе
Дивне гласе, кан'да сложено
Још пјевају спјев слободе.

Нек и стои кула тамо
 Пред границом вјечна стража;
 Унам понос, а у странцу
 Страх и грозу нек умнажа;

Да би овај по њој знао
 Каква чека га судбина
 Међу људма којма преча
 Од живота ј' отачбина.

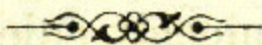
А ми, Срби, за јуначку
 Ону браћу ми молимо;
 Ту отачбе једину јим
 Задужбину одужимо;

У небеској нека живот
 Уживају вјековити,
 Кад усрдно за земаљску
 Жертвоваше временити.

Те док ону не стечемо
 И ми ову сад бранимо;
 Ако узтреба и ми главе
 На боишту оставимо;

Па и од њих подигла се
 Друга кула доле даље;
 Потомство ће харно молбе
 Да и за нас Богу шаље.

1857.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
500 5TH AVENUE NEW YORK 17, N.Y.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY
ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION
500 5TH AVENUE NEW YORK 17, N.Y.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

P19 Cp II 44/2.1

